

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 6Cdo/15/2017
Identifikačné číslo spisu: 4414224080
Dátum vydania rozhodnutia: 30.05.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Rudolf Čirč
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:4414224080.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci žalobkýň 1/ T. V., nar. XX. X. XXXX, bývajúcej v G. a 2/ W. L., nar. X. X. XXXX, bývajúcej v X., oboch zastúpených JUDr. Helenou Ketrovou, advokátkou so sídlom v Semerove 414, proti žalovanej Y. L., nar. X. X. XXXX, bývajúcej v G., zastúpenej splnomocnenkyňou JUDr. Ema Zacharová, advokát s. r. o., so sídlom v Nových Zámkoch, Forgáčova bašta 7, v mene ktorej koná ako konateľka advokátka JUDr. Ema Zacharová, o negatívne určenie vlastníckeho práva, vedenej na Okresnom súde Nové Zámky pod sp. zn. 4C/316/2014, o dovolaní žalobkýň proti rozsudku Krajského súdu v Nitre sp. zn. 9Co/1047/2015 z 2. júna 2016, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Nitre z 2. júna 2016 sp. zn. 9Co/1047/2015 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Žalobou podanou na Okresnom súde Nové Zámky 18. 12. 2014 sa žalobkyne domáhali, aby súd určil, že žalovaná nie je vlastníčkou nehnuteľností zapísaných v katastri nehnuteľností pre kat. úz. G. na liste vlastníctva č. XXX ako pozemky - parcely reg. „C“ č. 855/113 - zastavané plochy a nádvoría vo výmere 506 m², č. 855/114 - záhrady vo výmere 294 m² a č. 855/145 - záhrady vo výmere 220 m². V žalobe uviedli, že sú podielovými spoluvlastníkmi označených pozemkov (ďalej aj „sporné pozemky“), a to každá v jednej polovici spoluvlastníckeho podielu, pričom ich spoluvlastníctvo je v katastri nehnuteľností aj riadne zapísané. Žalovaná je v katastri nehnuteľností pre kat. úz. G. vedená ako vlastníčka pozemku zapísaného na liste vlastníctva č. XXXX ako parcela reg. „E“ č. 855/15 - zastavané plochy a nádvoría vo výmere 2158 m². Podľa grafickej identifikácie parciel je však tento pozemok totožný s pozemkami v spoluvlastníctve žalobkýň, resp. tieto sú jeho súčasťou, čo znamená, že k sporným pozemkom existuje duplicitný zápis vlastníctva (v prospech žalobkýň i v prospech žalovanej). Ďalej uviedli, že na návrh žalovanej je proti nim na Okresnom súde Nové Zámky vedené pod sp. zn. 6C/224/08 konanie, v ktorom žalovaná spochybňuje ich vlastníctvo, preto majú naliehavý právny záujem na požadovanom určení.

2. Okresný súd Nové Zámky (ďalej aj „prvoinštančný súd“ alebo „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 3. septembra 2015 č. k. 4C/316/2014-93 žalobu zamietol. Jej zamietnutie odôvodnil

nedostatkom nalievavého právneho záujmu žalobkyní na negatívnej určovacej žalobe, pretože sú zapísané ako podielové spoluvlastníčky sporných pozemkov a určením, že žalovaná ich vlastníčkou nie je, by nedošlo k žiadnej zmene zápisu vlastníckych práv v katastri nehnuteľností.

3. Krajský súd v Nitre (ďalej aj „odvolací súd“) na odvolanie žalobkyní v záhlaví označeným rozsudkom rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. Potvrdenie prvoinštančného rozsudku odôvodnil jeho vecnou správnosťou stotožňujúc sa s právnym záverom súdu prvej inštancie o nedostatku nalievavého právneho záujmu žalobkyní na negatívnom určení za situácie, keď sú v katastri nehnuteľností vedené ako spoluvlastníčky sporných pozemkov. Navyše uviedol, že pokiaľ sa žalovaná domáha v inom konaní určenia svojho výlučného vlastníctva k sporným pozemkom, má takéto pozitívne určenie vlastníckeho práva vždy prednosť pred negatívnym určením.

4. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podali žalobkyne (ďalej v texte aj „dovolateľky“) dovolanie. Prípustnosť dovolania odôvodnili ustanovením § 421 ods. 1 písm. a) a b) zák. č. 160/2015 Z. z., Civilného sporového poriadku (ďalej aj „C. s. p.“) tvrdiac, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, resp. že ide o otázku, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Namietali nesprávne právne posúdenie veci súdmi v základnom konaní v otázke existencie či neexistencie ich nalievavého právneho záujmu na požadovanom určení. Poukazovali na to, že ich nalievavý právny záujem bol daný samotnou duplicitou zápisu vlastníckeho práva a že určením, že žalovaná nie je vlastníčkou sporných pozemkov, by kataster zrušil duplicitný zápis vlastníctva žalovanej na liste vlastníctva č. XXXX k fiktívnym pozemkom, čím by sa odstránila duplicita a nastolil by sa stav právnej istoty.

5. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu navrhla tento mimoriadny opravný prostriedok ako nedôvodný zamietnuť.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie bolo podané včas (§ 427 C. s. p.), na to oprávnenými osobami (§ 424 C. s. p.), zastúpenými v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 C. s. p.), v prvom rade skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania.

7. Podľa § 419 C. s. p. proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

8. Podľa § 421 ods. 1 C. s. p. dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

9. Podľa § 432 ods. 1, 2 C. s. p. dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia.

10. V preskúvanej veci dovolateľky odôvodnili dovolanie prípustným dovolacím dôvodom, a to nesprávnym právnym posúdením veci odvolacím súdom, keď v ňom vymedzili nielen to, ktoré právne posúdenie veci pokladajú za nesprávne (právny záver o neexistencii ich nalievavého právneho záujmu na požadovanom určení) a v čom táto nesprávnosť spočíva (v nesprávnej aplikácii práva na zistený skutkový stav), ale zároveň v súvislosti s predpokladom prípustnosti dovolania podľa § 421 písm. a) C. s. p. označili aj ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, od ktorej sa mal odvolací súd odkloniť (5 Cdo 136/2007).

11. Dovolací súd po zistení, že sú splnené všetky podmienky dovolacieho konania, vrátane odôvodnenia

dovolania prípustným dovolacím dôvodom, pristúpil k skúmaniu predpokladov prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 C. s. p., pričom dospel k záveru, že tieto sú splnené. Rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od dovolateľkami vymedzenej právnej otázky, pri riešení ktorej sa odvolací súd, vzhľadom na zistený skutkový stav, odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, podľa ktorej v prípade spornosti právnych vzťahov k nehnuteľnostiam naliehavý právny záujem na požadovanom určení je daný aj vtedy, ak na základe žalobe vyhovujúceho rozsudku možno dosiahnuť opravu zápisu evidovaných údajov o vlastníkoch.

12. Za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu treba považovať predovšetkým rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierke stanovísk a rozhodnutí Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, vydávanej Najvyšším súdom Slovenskej republiky od 1. 1. 1993 s pôvodným názvom Zbierka rozhodnutí a stanovísk súdov Slovenskej republiky (pokiaľ neboli v neskoršom období judikátorne prekonané), ako i rozhodnutia najvyššieho súdu, v ktorých bol opakovane potvrdený určitý právny názor, alebo výnimočne aj jednotlivé rozhodnutie, pokiaľ neskôr vydané rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v tomto rozhodnutí nespochybnili, prípadne ich akceptovali a vecne na ne nadviazali. Vzhľadom na účel právnej úpravy dovolania, ktorým je v prípade dovolacieho dôvodu spočívajúceho v nesprávnom právnom posúdení veci predovšetkým riešenie doteraz neriešených otázok zásadného právneho významu, treba do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu zahrnúť aj rozhodnutia publikované v Zbierke súdnych rozhodnutí a stanovísk vydávanej Najvyšším súdom ČSFR, Najvyšším súdom ČR a Najvyšším súdom SR v dobe do 31. 12. 1992, ako aj rozhodnutia uverejnené v Zborníkoch stanovísk, správ o rozhodovaní súdov a súdnych rozhodnutí Najvyšších súdov ČSSR, ČSR a SSR vydaných SEVT Praha v rokoch 1974 (č. I, 1965 - 1967), 1980 (č. II, 1964 - 1969) a 1986 (č. IV, 1970 - 1983), pokiaľ sú stále použiteľné (najmä z hľadiska ich súladu s hodnotami demokratického právneho štátu) a neboli prekonané neskoršou judikatúrou. Napokon vzhľadom na čl. 2 ods. 2 C. s. p. je potrebné za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu považovať aj rozhodovaciu prax ďalších najvyšších súdnych autorít, a to Ústavného súdu Slovenskej republiky, Európskeho súdu pre ľudské práva a Súdneho dvora Európskej únie.

13. Vychádzajúc z vyššie uvedeného možno za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu považovať aj dovolateľkami označený rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5 Cdo 136/2007, vychádzajúci inak zo záverov publikovaných už v Zborníku stanovísk, správ o rozhodovaní súdov a súdnych rozhodnutí Najvyšších súdov ČSSR, ČSR a SSR 1970 - 1983, č. IV, Praha 1986, str. 176, a následne rešpektovaných súdnou praxou.

14. Vzhľadom na prípustnosť dovolania podrobil dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu meritórnemu dovolaciemu prieskumu. Pristúpil teda k posúdeniu dôvodnosti dovolania z hľadiska uplatneného dovolacieho dôvodu, t. j. z hľadiska právneho posúdenia veci odvolacím súdom v otázke existencie či neexistencie naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení vo väzbe na zistený skutkový stav. Tým zároveň posudzoval aj opodstatnenosť či neopodstatnenosť odklonu odvolacieho súdu od riešenia tejto otázky ustálenou rozhodovacou praxou dovolacieho súdu.

15. Právnym posúdením veci je aplikácia práva na zistený skutkový stav. Je to činnosť súdu spočívajúca v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej norme, ktorá vedie súd k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Súd pri tejto činnosti rieši právne otázky (questio juris). Ich riešeniu predchádza riešenie skutkových otázok (questio facty), teda zistenie skutkového stavu. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá, alebo správne určenú právnu normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval.

16. V preskúmvanej veci boli súčasťou skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie skutkové zistenia, a to, že v katastri nehnuteľností je duplicitne evidované vlastnícke právo žalobkyň a žalovanej, že na liste vlastníctva č. XXX (na ktorom je zapísané spoluvlastnícke právo žalobkyň) je poznámka katastra, že hodnovernosť údajov o práve k nehnuteľnostiam na tomto liste vlastníctva je spochybnená duplicitne evidovaným vlastníckym právom k pozemku parcela č. 855/15 na liste vlastníctva č. XXXX,

a že žalovaná sa v inom konaní domáha určenia svojho vlastníckeho práva k sporným pozemkom.

17. V čase rozhodovania súdu prvej inštancie otázku naliehavého právneho záujmu ako procesného predpokladu určovacej žaloby upravoval § 80 písm. c) zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „O. s. p.“). Určovacou žalobou v zmysle tohto ustanovenia sa bolo možné domáhať, aby bolo určené, že tu právny vzťah alebo právo je, alebo že tu právny vzťah alebo právo nie je. Podľa vymedzenia žalobného petitu išlo buď o kladnú (pozitívnu) určovaciu žalobu alebo o zápornú (negatívnu) určovaciu žalobu. Oba typy určovacej žaloby mali pre účastníkov (teraz strany) zásadne rovnaký význam. Či v konkrétnom prípade malo byť predmetom žaloby kladné (pozitívne) alebo záporné (negatívne) určenie, záviselo na tom, ktorý z účastníkov právneho vzťahu žalobu podáva, a na tom, aké určenie zodpovedá jeho záujmom na výsledku sporu. Existencia naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení bola daná najmä vtedy, keď by bez tohto určenia bolo ohrozené právo žalobcu, alebo ak by sa bez tohto určenia jeho právne postavenie stalo neistým. Určovacia žaloba aj podľa súčasnej právnej úpravy (C. s. p.) stále má preventívny charakter. Predovšetkým prichádza do úvahy vtedy, keď jej prostredníctvom možno eliminovať stav ohrozenia práva alebo neistoty v právnom vzťahu, pričom k zodpovedajúcej náprave nemožno dospieť iným spôsobom, resp. dosiahnuť úpravu tvoriacu určitý právny rámec, ktorý je zárukou odvrátenia budúcich sporov medzi účastníkmi. Ak nemožno v konkrétnom prípade očakávať splnenie týchto funkcií, nie je daný naliehavý právny záujem na požadovanom určení.

18. V prejednávanej veci súdy v základnom konaní správne posudzovali otázku naliehavého právneho záujmu podľa § 80 písm. c) O. s. p. a správne toto ustanovenie aj interpretovali, no na zistený skutkový stav ho nesprávne aplikovali. Podľa názoru dovolacieho súdu zistený skutkový stav totiž odôvodňoval záver o existencii naliehavého právneho záujmu žalobkyní na požadovanom negatívnom určení. I keď v prípadoch určovacích žalôb týkajúcich sa vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam je naliehavý právny záujem spravidla daný potrebou zosúladenia skutočného stavu so zápisom vlastníckeho práva v katastri nehnuteľností, a teda zapísania (či obnovenia zápisu) vlastníckeho práva žalobcu na základe pozitívnej určovacej žaloby, v okolnostiach konkrétnej veci môže byť daný aj v prípade negatívnej určovacej žaloby, ak sa ňou má odstrániť stav právnej neistoty už zapísaného vlastníckeho práva žalobcu. Ide najmä o situáciu, aká nastala aj v danej veci, t. j. ak je vlastnícke právo zapísaného vlastníka spochybnené duplicitným zápisom vlastníckeho práva i v prospech iného subjektu. Na základe negatívnej určovacej žaloby, pokiaľ by jej bolo vyhovené, by bolo možné dosiahnuť opravu zápisu evidovaných údajov o vlastníkovi, a teda odstránenie duplicity. Okrem toho stav právnej neistoty žalobkyní bol znásobený aj konaním žalovanej, ktorá začala spochybňovať nadobúdaci titul, na základe ktorého mali nadobudnúť spoluvlastnícke právo a v inom konaní zažalovala neplatnosť tohto titulu ako i určenie, že je výlučnou vlastníčkou sporných pozemkov.

19. So zreteľom na uvedené dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 a § 450 C. s. p.). V novom rozhodnutí vo veci rozhodne tento súd aj o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C. s. p.). V ďalšom konaní je odvolací súd právnym názorom dovolacieho súdu viazaný (§ 455 C. s. p.).

20. Dovolací súd však považuje za potrebné poznamenať, že pokiaľ sa v tomto konaní žalobkyne domáhajú určenia, že žalovaná nie je vlastníčkou sporných pozemkov, a žalovaná sa v inom konaní domáha určenia, že je ich vlastníčkou, je daná totožnosť strán i predmetu oboch konaní v tejto časti, čo môže zakladať prekážku začatého konania (litispendencie) alebo prekážku právoplatne rozsúdenej veci (rei iudicata). Keďže dovolaciemu súdu nie je známy stav iného konania, nemohol z prípadnej existencie niektorej z týchto prekážok vyvodiť príslušný záver. Bude však povinnosťou odvolacieho súdu, ktorému sa vec vracia, aby sa v prvom rade zaoberal otázkou, či sú splnené podmienky konania spočívajúce v neexistencii žiadnej z týchto prekážok.

21. Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.